

Vår erfaring fra praksis

Jan Olav Røed og Solveig Heim er diakonistudenter på DIATAHS, etter å ha fullført sosialhøgskolen. De forteller her om sitt møte med fangeomsorg som utfordring for diakonien.

Priviligerte? Vi? Ja, uten tvil! Å studere diakoni på skolebenken er ganske spennende, og å studere/praktisere den ute i felten er helt fascinerende. I alle fall var det det for oss, i de seks ukene vi fulgte landets eneste prostidiakon, Per Emanuelen, i tykt og tynt rundt i Vest-Telemark. Det gav oss et levende bilde av bredden i de diakonale utfordringer. Ikke minst var *fangeomsorgen* noe prostidiakonien var blitt utfordret på, og som han var blitt veldig engasjert av. Selv hadde han ingen erfaring med fangekontakt før han begynte som prostidiakon i januar 1985. Det var diakon og tidligere sosialsjef Godtfred Rekkebo som førte ham inn i dette arbeidet. Rekkebo hadde selv knyttet kontakt med *de to skogsarbeidsleirene i Fyresdal og Nissedal*, hvor man har åpen soning. I snart 55 år har han vært engasjert av fangeomsorg, og han ivrer fortsatt for at kirken skal se sitt ansvar på dette området, – og gjøre noe med det.

Prostidiakonens kontakt med skogsforlegningene

Per Emanuelen har fra starten av sitt arbeid besøkt fangeleirene en gang i måneden. Da har han hatt med seg Nytestamenter, salmebøker og et variert utvalg av blader, aviser og tids-

skrifter, samt noe kakemat. Programmet forøvrig er stort sett utformell prat. Noen ganger har han kunnet være behjelpelig med å ordne praktiske ting for de innsatte før løslatelsen og bringe saker videre til inspektøren eller andre.

Emanuelen har knyttet diakoniutvalgene til dette arbeidet, og har etterhvert rekruttert både *fengselsbesøkere* og *kirkeskyssere* fra menighetene til tjenesten. Disse er godkjente av fengselsinspektøren i distriktet, og har fått kurs og oppfølging av prostidiakonen. Tilbudet om kirkeskyss er så vidt vi vet et pionerarbeid her til lands og har fungert i litt over to år, ved at de innsatte har fått tilbud om skyss til kirka en søndag pr. måned (da er det alltid nattverd). Dette tilbudet har de i økende grad benyttet seg av og oppslutningen har i høst ligget på rundt 75% av de innsatte.

I denne sammenheng synes vi det er riktig å påpeke det særegne ved situasjonen rundt disse leirene. De ligger avsides, har ingen fengselsprest på stedet og har ikke mindre enn 15 fanger hver. Dessuten er dette «tillitsfanger» i fengselsvesenets øyne og de vil miste muligheten for åpen soning hvis de misbruker tilliten. Det er viktig at tiltak andre steder i landet tar utgangs-

punkt i de lokale forutsetninger, rammer, ressurser og behov som finnes der.

Noen mål for arbeidet

Konkrete målsettinger for en menighets fangeomsorg kan naturligvis variere fra sted til sted, men vi synes Emanuelen peker på sentrale og viktige ting i de fire hovedpunktene han har utarbeidet som mål for sitt og menighetenes arbeid i forhold til fengselsvesenet og de innsatte:

1. Det er et mål at «de innsatte skal få møte kirken og det den står for.»

Bibelen omtaler gruppen fanger som gjenstand for vår medmenneskelighet. Vi kan regne med at de innsattes åndelige behov ikke er mindre enn hos andre mennesker, og vi mener at kirken har spesielle forutsetninger og ansvar for å drive åndelig omsorg og veiledning.

For at dette skal skje, er det nødvendig å realisere et annet hovedmål:

2. «Å engasjere menigheten til å gå inn i fangenes nød.» Dette kan kreve mye motiveerings- og holdningsskapende arbeid. Avstand skaper og opprettholder frykt og fordommer. Ved økt nærhet og kjennskap til de innsatte og deres situasjon, vil frykten kunne avta og muligheten for å skape et åpent og inkluderende fellesskap øker.

3. Et tredje mål er «å forenkle resosialiseringsprosessen for den enkelte fange.»

Det vil si; å lette tilnærmingen til møtet med verden utenfor murene, – å hjelpe til med å knytte kontakter til positive sammenhenger, – og bidra til å styrke den enkeltes selvbilde. Alt dette vil styrke den innsattes mulighet til å mestre tilværelsen ute i samfunnet og redusere sjansen for gjentakelse av kriminelle handlinger.

Forts. neste side

BØKER

PÅ BLOKKA

**FORBRYTERALBUM
ET ALBUM Å BLI GLAD I**

**KIRKEN OG FANGE-
OMSORGEN –
SAK PÅ KIRKE-
MØTET 1989**

Dette er en omtale av ei betydningsfull lita bok som kom i fjor høst. 8 prester utfordrer kirkens diakoni og andre vesentlige deler av samfunnet til medmenneskelig handling og holdning.

Boka er egnet til å forvirre alle som tror på det bildet media tegner av forbrytere – ugjerningsmenn og kvinner.

Boka sin undertittel er: «Alternative fengselsbilder». På de 136 sidene får vi 8 slike bilder, tegnet av 4 danske og 4 norske fengsesprester. Disse sitter inne med nærmere 70 års erfaring i arbeidet med fanger i norske og danske fengsler.

I bidraget fra Paul Leer Salvesen, med overskriften: «Kan et monster sørge?», peker han på endel av de menneskelige trekk han finner hos fanger, og særlig den anger og sorg mange opplever svært sterk.

Anne Turid Apland tar opp det at der også sitter kvinner – stort sett mødre i fengsel. «Jeg har aldri møtt noen grusomme blant dem, jeg har bare møtt lidende mødre.»

Det faktum at våre fengsler i

svært liten grad gjør innsatte i stand til å mestre det samfunnet de skal tilbake til er et alvorlig tankekors. – Dersom det skulle vise seg at fengslene kan være med på å skape kriminelle, er dette et alvorlig ankepunkt mot systemet.

Hva angår systemenes og ritualenes stivhet, strenghet og nøyaktighet finner den danske fengselspresten Carl Lomholt sammenlikningspunkter mellom fengselet, slottet og kirken, eller sverdet, kronen og korset, som han sier. En spennende og tankevekkende sammenlikning.

Uttrykket en gang straffet, alltid straffet er en del av den hverdag mange tidligere straffedømte må leve med, eller som Anne Turid Apland sier: «... det er ved løslatelsen den virkelige utstøtelsen begynner».

Boka inneholder ankepunkter mot kirken, fengselsevesenet og rettsystemet. Dette lille gruk fra Piet Heine har nok særlig adresse til sistnevnte: «Lov og ret er et net, med så sære masker i, at de små henger i, og de store slipper fri!»

Boka er tankevekkende, engasjerende, lettlest og kanskje provoserende. Store tema som skyld og ansvar tas opp på nye og utfordrende måter. Bidragsytterne og redaktørene skal ha takk for dette bidraget i den ikke alltid like nyanserte debatten om fanger og fengselsvesen.

Undertegnede vil gjerne anbefale boka for ansatte i fengselsvesenet og justisdepartementet, for utdanningsinstitusjonene,

På bakgrunn av diakonikurset som ble holdt 19. januar med tema «Fangeomsorg i lokalmiljøet» har biskop Halvor Bergan i Agder bedt om at «kirken og fangeomsorgen» blir satt opp som sak på Kirkemøtet 1989.

Biskop Bergan begrunner forslaget med at kirken bør være med å vokte om menneskerettighetene i norske fengsler og se til at fangebehandlingen skjer på en human måte. I forbindelse med forslag til «Ny fengselslov», NOU nr. 37, 1988, bør Kirken engasjere seg i spørsmålene omkring fangebehandling og fangeomsorg. Det er videre viktig at våre menigheter kan bli satt istand til å gi aktiv og konkret hjelp og støtte både til innsatte som soner sin dom, til deres pårørende og ikke minst til løslatte fanger som skal vende tilbake til normalt samfunnsliv. Dette bør bli en høyt prioritert diakonal oppgave for vår kirke i tiden som kommer – sier Biskop Bergan i sitt brev til Kirkerådet.

kirkelig tilsatte, menighetens frivillige, og alle som ønsker alternative bilder på dette viktige område.

FORBRYTERALBUM
136 s.
Alternative fengselsbilder
Eva Skærbæk og
Erik J. Stabrun (red.)
Pax forlag 1988

Per Emanuelson

4. I sammenheng med det foregående mål, er det også viktig «å påvirke fengselsvesenet til å bli mer human.»

Samfunnet har liten nytte av straffen dersom den gjør mennesker udyktig til å leve et menneskeverdige og loydlige liv etter soningen. Vil vi ha et fengselsvesen som fortrinnsvis skal gjøre de innsatte soningsdyktige – eller levedyktige?